

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Karla Šimky a soudkyň Mgr. Evy Šonkové a Mgr. Sylvie Šiškové v právní věci žalobce: **P. N.**, zast. JUDr. Lucíí Madleňákovou, Ph.D., advokátkou se sídlem Nádražní 381/9, Mohelnice, proti žalované: **Vězeňská služba ČR, Vazební věznice Olomouc**, se sídlem Švermova 2, Olomouc, ve věci žaloby na ochranu před nezákonným zásahem žalované, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci ze dne 2. 7. 2020, čj. 65 A 66/2020 - 38,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost žalobce **s e z a m í t á .**
- II.** Žalobce **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III.** Žalované **s e** náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti **n e p ř i z n á v á .**
- IV.** Ustanovené zástupkyni žalobce, advokátce JUDr. Lucii Madleňákové, Ph.D., **s e p ř i z n á v á** odměna za zastupování žalobce v řízení o kasační stížnosti v částce 4 114 Kč, která bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu ve lhůtě do 60 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci (dále jen „krajský soud“) usnesením ze dne 2. 7. 2020, čj. 65 A 66/2020-38 (dále jen „napadené usnesení“), odmítl pro opožděnost dle § 46 odst. 1 písm. b) s. ř. s. žalobu, jíž se žalobce domáhal ochrany před nezákonným zásahem žalované, který měl spočívat v jeho přemístění z cely č. 37/3 do cely č. 3/1 ve Vazební věznici Olomouc dne 21. 1. 2020,

[2] Krajský soud na základě tvrzených skutkových okolností konstatoval, že se jedná o zásah jednorázový a ukončený.

[3] Poté zkoumal, zda jsou splněny všechny podmínky řízení, a dospěl k závěru, že žaloba byla podána opožděně, neboť uplynula subjektivní lhůta k jejímu podání.

II. Kasační stížnost

[4] Žalobce (dále „stěžovatel“) v kasační stížnosti podané v zákonné lhůtě uplatnil důvod podle § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s.

[5] Stěžovatel zastává názor, že krajský soud nesprávně vyhodnotil počátek běhu subjektivní lhůty. Dne 22. 1. 2020 se stěžovatel opravdu dozvěděl o přemístění do Věznice Mírov, nicméně nedokázal jako laik vyhodnotit, zda se má bránit proti zásahu, anebo rozhodnutí. Proti postupu žalované podal stížnost státnímu zástupci, kterou považoval za možný prostředek nápravy. Za počátek běhu subjektivní lhůty k podání žaloby tak považuje den 21. 2. 2020, tedy den, kdy mu bylo doručeno sdělení Krajského státního zastupitelství v Ostravě, pobočka Olomouc, o odložení jeho podnětů ze dnů 19. 1. a 3. 2. 2020 směřujících proti přemístění z cely č. 37/3 do cely č. 3/1 ve Vazební věznici Olomouc.

[6] Žalovaný ve vyjádření uvedl, že kasační stížnost považuje za zcela nedůvodnou, a navrhl její zamítnutí. Subjektivní lhůta počala plynout dne nejpozději dne 23. 1. 2020, neboť stěžovatel se o svém přemístění dozvěděl dne 22. 1. 2020. Pokud měl stěžovatel pochybnosti, jaké prostředky využít k ochraně svých práv, mohl současně s podáním stížnosti státnímu zástupci podat žalobu proti nezákonnému zásahu.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[7] Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené usnesení v souladu s § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody, které uplatnil stěžovatel v podané kasační stížnosti, a přitom neshledal vady uvedené v odstavci 4, k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti.

[8] Kasační stížnost není důvodná.

[9] Nejvyšší správní soud se v rozsudku ze dne 21. 11. 2017, čj. 7 As 155/2015 - 160, č. 3687/2018 Sb. NSS, zabýval otázkou včasnosti zásahové žaloby a dospěl k tomuto závěru:

[59] „*Včasnost žaloby je jednou ze vstupních (procesních) podmínek její věcné projednatelnosti. Krajský soud je povinen zkoumat z úřední povinnosti včasnost žaloby, a pokud zjistí, že žaloba je opožděná, je povinen ji odmítnout. Již z toho je zřejmé, že posouzení včasnosti žaloby musí být opřeno o objektivní skutkové okolnosti. Jinak řečeno, bylo by jen obtížně představitelné, aby zejména objektivní žalobní lhůta mohla být ve vztahu k témuž jednání veřejné správy u různých žalobců, vůči nimž toto jednání mířilo, posuzována odlišně. Právě užitý pojem došlo, vyjadřuje jeden časový moment nezávislý na vůli toho či onoho žalobce, jde-li o situaci, kdy bylo jedním aktem zasazeno zároveň více osob. Ani subjektivní lhůta však nemůže spočívat jen na přesvědčení žalobce, odrážejícím se v jeho žalobním tvrzení, že se o rozhodných okolnostech dozvěděl v určitý okamžik, nýbrž na objektivním zjištění, které rozhodné okolnosti to jsou a kdy se dostaly do sféry žalobce.*

[60] *Je tedy zřejmé, že pro účely posouzení včasnosti žaloby si musí soud v řadě ohledů udělat jasno v tom, zda jednání, jež je žalobcem označováno za nezákonný zásah, se vskutku událo, a jaké jsou relevantní okolnosti, za nichž se tak stalo, tedy jakou má napadený akt povahu a čeho se týká. Dále si musí ujasnit, pokud vskutku k jednání došlo, kdy se relevantní informace o něm dostaly do sféry žalobce. Bez postavení uvedených skutečností na jisto, jen na základě pouhých tvrzení žalobce, není-li na první pohled z nich opožděnost zřetelná, nemůže soud včasnost žaloby posoudit.*

[...]

[63] Pokud je zjevné a nepochybné, že jednání popsané v žalobě nemůže být vzhledem ke své povaze, povaze jeho původce či jiným okolnostem zásahem ve smyslu legislativní zkratky v § 84 s. ř. s., i kdyby byla tvrzení žalobce pravdivá, musí být taková žaloba odmítnuta podle § 46 odst. 1 písm. a) s. ř. s., jelikož chybí podmínka řízení spočívající v přípustitelném (plausibilním) tvrzení nezákonného zásahu. V tomto ohledu je třeba upřesnit závěry vyslovené v usnesení rozšířeného senátu ze dne 16. 12. 2008, č. j. 8 Aps 6/2007 – 247, č. 1773/2009 Sb. NSS. Je však třeba zdůraznit, že odmítnout žalobu z uvedeného důvodu lze jen tehdy, je-li nemožnost, aby v žalobě tvrzené jednání bylo nezákonným zásahem, zjevná a nepochybná. Soud zde bude přiblížit též k závěrům ustálené judikatury, která dále vysvětluje, které úkony veřejné správy nezákonným zásahem nejsou a nemohou být (např. jednotlivé procesní úkony správního orgánu, které směřují k vydání rozhodnutí a samy o sobě nepředstavují zásah do práv účastníka řízení – viz rozsudek ze dne 31. 7. 2006, č. j. 8 Aps 2/2006 - 95, shodně usnesení rozšířeného senátu ze dne 16. 11. 2016, č. j. 1 Afs 183/2014 – 55, bod 42). Existuje-li rozumná pochybnost, například není-li zcela zřejmé, že jednání osoby, které je za nezákonný zásah označeno, vskutku nelze přičítat veřejné správě, je třeba zkoumat další „procesní“ podmínky věcné projednatelnosti žaloby, a pokud jsou splněny, žalobu věcně projednat.

[64] Pokud nebude zásahová žaloba odmítnuta proto, že v žalobě označené jednání nemůže být již z povahy věci nezákonným zásahem, je na místě zkoumat její přípustnost dle § 85 s. ř. s., části věty před středníkem. Toto ustanovení praví: Žaloba je nepřipustná, lze-li se ochrany nebo nápravy domáhat jinými právními prostředky; to neplatí v případě, domáhá-li se žalobce pouze určení, že zásah byl nezákonný. Soud si musí nejprve ujasnit, zda projednávaná žaloba je záporní, tj. směřuje proti zásahu, který doposud nebyl ukončen, anebo určovací, tedy směřuje proti zásahu, který již ukončen byl. Zatímco u určovací žaloby nezkoumá, zda se žalobce ochrany před zásahem či jiné formy nápravy mohl domáhat jinými právními prostředky, a pokud ano, zda tak učinil, u záporní žaloby takové zkoumání provést musí. Zjistí-li, že uvedené právní prostředky měl žalobce k dispozici, avšak nevyužil jich, musí být žaloba odmítnuta podle § 46 odst. 1 písm. d) ve spojení s § 85 s. ř. s.

[65] Teprve není-li výše uvedených důvodů k odmítnutí žaloby, věnuje se soud zkoumání včasnosti žaloby. Je důležité uvedený algoritmus dodržet a jeho jednotlivé kroky nezaměnit mimo jiné proto, že posouzení včasnosti žaloby se odvíjí i od toho, jakým způsobem byly vypořádány prostředky ochrany či nápravy, jedná-li se o záporní žalobu a takové prostředky měl žalobce k dispozici, resp. byl povinen je uplatnit.“

[10] Krajský soud mínil, že popsané jednání pojmově mohlo být zásahem veřejné správy vůči stěžovateli, a vyhodnotil je jako zásah v době podání žaloby již ukončený. Projednával určovací zásahovou žalobu, proto neměl důvod zkoumat, zda se stěžovatel ochrany před zásahem či jiné formy nápravy mohl domáhat jinými právními prostředky, a pokud ano, zda tak učinil.

[11] Nejvyšší správní soud neshledal v popsaném postupu pochybení. Vskutku šlo o ukončený zásah. Sám stěžovatel uvedl, že k zásahu došlo jeho přemístěním z cely č. 37/3 do cely č. 3/1 ve Vazební věznici Olomouc. Do cely č. 3/1 byl přemístěn dne 21. 1. 2020 odpoledne, přičemž byl nucen si sbalit všechny knihy a četné písemnosti, avšak následně se dne 22. 1. 2020 musel znovu sbalit, neboť byl dne 23. 1. 2020 přemístěn do Věznice Mírov. Do cely č. 37/3, kterou byl nucen dne 21. 1. 2020 opustit, však nebyl žádný mladistvý umístěn. Stěžovatel tedy brojil proti jednání veřejné správy spočívajícímu v jeho přemístění z jedné cely do druhé. Jádrem takového jednání není „výsledek“, tedy umístění stěžovatele do jiné konkrétní cely (například horší než cela původní), nýbrž „proces“, tedy nutnost strpět, jak i stěžovatel popsal, povinnost sbalit si své věci a přesunout je z jednoho místa na jiné.

[12] Pokud by stěžovatel brojil proti „výsledku“, například proti tomu, že cela, do níž byl nově umístěn, neumožňuje lidsky důstojné přebývání vězně, šlo by o tvrzení zásahu „trvajících“, tedy zásahu, jenž by byl ukončen až ukončením pobytu stěžovatele na dané údajně nevhodné cele. V podstatě by v takovém případě vězeň brojil proti jím tvrzenému vyvolání trvajících protiprávního stavu. Subjektivní i objektivní žalobní lhůta by se odvíjela až právě od takto pojatého ukončení zásahu (tedy ukončení pobytu žalobce na údajně nevhodné cele) a každým dalším dnem, který by stěžovatel na cele strávil, by se „obnovoval“ její běh. Lhůta k podání

žaloby proti trvajícím zásahům tedy nemůže uplynout, dokud tento zásah trvá (viz k tomu náleží Ústavního soudu ze dne 15. 5. 2018, sp. zn. II. ÚS 635/18, zejm. body 32 či 36).

[13] Stěžovateli však nevěděla sama o sobě nová cela, na niž byl přemístěn, nýbrž onen již popsáný „proces“ přemístění, jenž byl bezpochyby ukončen přesunem stěžovatele na novou celu dne 21. 1. 2020 odpoledne. Z výše uvedeného je tedy zřejmé, že ke dni podání žaloby, tedy ke dni 21. 4. 2020, subjektivní lhůta uplynula (stalo se tak již zhruba o měsíc dříve, uplynutím dne 22. 3. 2020). Krajský soud tedy žalobu zcela v souladu se zákonem odmítl pro opožděnost dle § 46 odst. 1 písm. b) s. ř. s.

[14] Přemístění je jednání samotného stěžovatele vyvolané faktickým úkonem příslušníka vězeňské služby (jeho pokynem stěžovateli, aby si vzal své věci a spolu s nimi se přemístil z jedné cely do jiné). Relevantním jednáním veřejné správy je pokyn příslušníka vězeňské služby a jeho dohled nad splněním pokynu stěžovatelem. Stěžovateli nebyla předána žádná písemnost, která by mohla vzbuzovat dojem, že se jedná o rozhodnutí dle § 67 a násl. správního řádu.

[15] Neobstojí ani tvrzení stěžovatele, že nedokázal vyhodnotit, zda se má bránit proti zásahu či rozhodnutí. V tomto kontextu lze doplnit též odkaz na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 6. 2011, čj. 5 Aps 5/2010 – 293, z něhož vyplývá, že subjektivní lhůta pro podání zásahové žaloby běží od okamžiku, „kdy se žalobce dozvěděl o skutečnostech, v nichž spatřuje nezákonný zásah. Rozhodující je přitom znalost žalobce o skutkových okolnostech, z nichž vyplývá konání či nekonání správního orgánu, v němž je spatřován nezákonný zásah. Okamžik, kdy žalobce nabyl přesvědčení o tom, že předmětné konání či nekonání správního orgánu naplňuje veškeré znaky nezákonného zásahu definované v § 82 s. ř. s., není pro běh této lhůty rozhodný.“

[16] Pokud měl stěžovatel pochyby, který žalobní typ zvolit, mohl se, jak nakonec i učinil, obrátit na soud s podáním spojeným se žádostí o ustanovení zástupce z řad advokátů v zákonné lhůtě dvou měsíců od přemístění, v němž spatřuje nezákonný zásah do jeho práv. Soudní řád správní navíc nevylučuje současné podání více typů žalob. Stěžovatel tak mohl podat nejprve žalobu dle § 82 s. ř. s., kterou by se bránil proti jím tvrzenému nezákonnému zásahu. Po případném doručení rozhodnutí o jeho stížnosti, které by naplňovalo znaky „rozhodnutí“ ve smyslu § 65 odst. 1 s. ř. s., jak je vymezil rozšířený senát v usnesení ze dne 16. 11. 2010, čj. 7 Aps 3/2008 – 98, č. 2206/2011 Sb. NSS, zejm. bodech 17 a 19 (toto rozhodnutí ostatně v žalobě ve správných souvislostech zmiňuje i stěžovatel), mohl „pro jistotu“ brojit žalobou proti rozhodnutí správního orgánu i proti vypořádání své stížnosti.

IV. Závěr a náklady řízení

[17] Nejvyšší správní soud ze všech shora uvedených důvodů dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji podle § 110 odst. 1 věta druhá s. ř. s. zamítl. Ve věci rozhodl v souladu s § 109 odst. 2 s. ř. s., podle něhož rozhoduje Nejvyšší správní soud o kasační stížnosti zpravidla bez jednání, když neshledal důvody pro jeho nařízení.

[18] Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o § 60 odst. 1 věta první ve spojení s § 120 s. ř. s., podle kterého, nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Stěžovatel nebyl v řízení o kasační stížnosti úspěšný, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalovanému, jemuž by jinak právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti příslušelo, soud náhradu nákladů řízení nepřiznal, neboť mu v řízení o kasační stížnosti žádné náklady nad rámec běžné úřední činnosti nevznikly.

[19] Stěžovateli byla usnesením Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci ze dne 30. 4. 2020, čj. 65 Na 6/2020 - 4, ustanovena zástupkyně JUDr. Lucia Madleňáková, Ph.D., advokátka se sídlem Nádražní 381/9, Mohelnice. V takovém případě platí hotové výdaje a odměnu za zastupování stát (§ 35 odst. 9 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s.). Nejvyšší správní soud určil odměnu advokátky částkou 3 100 Kč za jeden úkon právní služby (tj. podání kasační stížnosti) a dále 300 Kč jako paušální náhradu hotových výdajů v souladu s § 7, § 9 odst. 4 písm. d), § 11 odst. 1 písm. d) a § 13 odst. 4 vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů, celkem tedy 3 400 Kč. Protože advokátka je plátcem daně z přidané hodnoty, zvyšuje se její odměna o částku odpovídající této dani, kterou je povinna odvést podle zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů, tj. o 714 Kč. Celková částka odměny tak činí 4 114 Kč. Tato částka jí bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 60 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 22. září 2020

JUDr. Karel Šimka
předseda senátu